

політики держави та наукової господарсько-правової доктрини і зафіксована у змісті державних програм економічного розвитку як обов'язкова, структурна та інструментальна їх складова є імперативною концептуальною позицією держави щодо напрямів та змісту подальшого розвитку господарського законодавства, удосконалення практики його застосування, оптимізації правового господарського порядку як такого.

Відтак, Положення економічної політики держави мають бути обов'язково трансформовані в засоби її господарсько-правової політики. Це є необхідною умовою ефективності модернізації господарського законодавства і самих відносин господарювання, а відтак і ефективності функціонування національної економіки. [15]

Сучасне Господарсько-правове забезпечення малого підприємництва в Україні здійснюється Господарським кодексом України та рядом законодавчих актів. Разом з цим, вирішення їх має бути комплексним, із врахуванням юридичних, економічних, соціальних, політичних та інших факторів. У зв'язку із цим доцільно розробити на прийняти Концепцію стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні як важливого чинника розвитку ринкової економіки в нашій державі.

Згідно з такою концепцією, основними правовими засобами формування підприємництва в Україні мають стати: закріплення чітких юридичних критеріїв віднесення суб'єкта господарювання як до категорії малого бізнесу, диференціація сфери господарювання на окремі юридично визначені сегменти, забезпечення стимулюючої ролі держави шляхом створення необхідних гарантій реалізації принципу свободи підприємництва, формування державних та цільових програм з підтримки малого підприємництва та запровадження спеціальних режимів господарювання для малого бізнесу, що передбачають систему необхідних пільг та форм державної підтримки.

Тому, залишається актуальною проблемою створення цілісної господарсько-правової концепції державної підтримки малого підприємництва в Україні, враховуючи окремі суспільно важливі сфери його реалізації.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

А. В. ОСТАНІНА, здобувач кафедри господарського права

Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Проблеми нормативно-правового забезпечення здійснення трансферу технологій як найважливішого компоненту комунікації в інноваційній сфері у сфері фармацевтичного виробництва має свої особливості. Зрозуміло, що нормативно-правовий базис трансферу технологій при здійсненні

фармацевтичного виробництва включає багаторівневу систему нормативно-правових документів, до складу якої входять: установчі документи та інші локальні (внутрішні) нормативно-правові документи суб'єкта трансферу технологій; угоди та зобов'язання, учасниками яких є суб'єкти трансферу технологій; рішення місцевих органів влади, директивні та інструктивні документи підрозділів центральних органів влади, що регулюють сферу господарювання суб'єктів трансферу технологій саме у сфері охорони здоров'я; нормативно-правові акти різного рівня, що безпосередньо або опосередковано впливають на господарську діяльність суб'єктів трансферу технологій при здійсненні фармацевтичного виробництва; міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють сферу трансферу технологій в цілому, та на фармацевтичному ринку зокрема.

Представлена сукупність нормативно-правових документів створює складний механізм нормативно-правового регулювання трансферу технологій, який здійснює комплексний регулюючий вплив на сферу трансферу технологій при здійсненні фармацевтичного виробництва. Однак слід зазначити, що регулюючий вплив правового поля трансферу технологій не є одностороннім. Інноваційна сфера господарювання, реагуючи на управлінські впливи зовнішнього середовища, а зокрема правового поля, створює зворотній зв'язок, який є індикатором ефективності управляючих впливів та, за відповідних умов, може бути причиною коректування системи регулювання. Не випадково, відповідно Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (ч. 2 ст. 6), уповноважений орган з питань формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій для виконання покладених на нього завдань: 1) погоджує проекти концепцій державних програм розвитку галузей економіки та державних програм у частині трансферу технологій; 2) подає державним замовникам пропозиції до проектів державних програм розвитку галузей економіки стосовно набуття або передачі майнових прав на технології та/або їх складові; 3) подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо законодавчого стимулювання діяльності із створення та впровадження високих технологій; 4) подає в установленому порядку пропозиції щодо здійснення за державним замовленням галузевої підготовки та перепідготовки фахівців з питань інтелектуальної власності, управління інноваційною діяльністю (інноваційними проектами) і трансферу технологій, що передбачає одержання дипломів державного зразка. А основним результатом державного регулювання трансферу технологій та стимулювання інноваційної діяльності є виникнення технологічних змін, які забезпечують підвищення ефективності виробництва за рахунок впровадження прогресивних конкурентоспроможних технологій. В цьому аспекті виникає окрема сфера державного управління – державне управління технологічними змінами. Державне управління технологічними змінами – це процес реалізації державної влади, її зовнішнє, матеріалізоване вираження, яке необхідно розглядати як цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив на стан та розвиток процесів модернізації техніки, технології, виробництва з метою формування

економіки інноваційного типу шляхом запровадження державної політики науково-технологічного та інноваційного розвитку через діяльність органів державної влади, наділених відповідними компетенціями.

Слід зазначити, що правове регулювання трансферу технологій повинно передбачати потреби інноваційного розвитку при здійсненні фармацевтичного виробництва, системно створювати сприятливі умови для здійснення інноваційної діяльності на фармацевтичному ринку та обміну технологіями із врахуванням пріоритетності та важливості технологічного оновлення виробничого комплексу України. В свою чергу, причиною формування міжнародного ринку технологій, в тому числі на фармацевтичному ринку, стала інтенсифікація науково-технічного прогресу поряд із міжнародним поділом технологій, обумовленим зосередженням цього фактору виробництва фармацевтичної продукції в окремих країнах. Сьогодні науково-технічний фактор здійснює все більший вплив на рівень розвитку продуктивних сил країни. В цьому аспекті міжнародний трансфер технологій, особливо в фармацевтичній сфері, сприяє зменшенню технологічного розриву між країнами та забезпечує ефективний розподіл технологічного фактору в міжнародному економічному середовищі. Однак в фармацевтичній сфері, організація міжнародного трансферу технологій пов'язана, крім іншого, із низкою проблем, обумовлених необхідністю захисту інтересів суб'єктів міжнародної передачі технологій та національних інтересів держав учасників міжнародного трансферу технологій.

Впровадження міжнародної системи сертифікації у фармацевтичному виробництві, зокрема належної виробничої практики (GMP) сприяє процесу придбання технологій, що прив'язані до іноземних комплектуючих, субстанцій, технологій, які дублюють вітчизняні і в деяких випадках, руйнівно позначається на інтересах національних виробників фармацевтичної продукції.

Враховуючи зарубіжний досвід регулювання трансферу технологій у фармацевтичній сфері, пріоритетним для України є підтримка впровадження технологій, пов'язаних із створенням нової високотехнологічної продукції, підвищенням якості та споживчих властивостей фармацевтичної продукції, зменшення витрат, оптимізацією використання ресурсів вітчизняного походження, підвищенням рівня ефективності фармацевтичної продукції та її якості. Отже, перехід до наукомістко-орієнтованої моделі розвитку фармацевтичного ринку потребує формування адекватної вимогам трансформаційних зрушень в сфері охорони зокрема, та в економіці в цілому, системи регулювання трансферу технологій, що враховує необхідність забезпечення технологічної незалежності вітчизняних фармацевтичних виробників та всебічної підтримки високотехнологічних фармацевтичних виробництв з боку держави. При цьому система регулювання трансферу технологій на фармацевтичному ринку повинна органічно відповідати положенням інноваційного законодавства та доповнювати системні заходи держави, спрямовані на інтенсифікацію інноваційної діяльності на фармацевтичному ринку. Крім того, в умовах глобалізації світової економічної

системи ефективним інструментом інтеграції в міжнародний правовий простір стає гармонізація законодавства, яка характеризує процес системного узгодження нормативно-правових норм з метою подолання суперечностей та розбіжностей між вітчизняними правовими нормами та стандартами і норма гармонізації нормативно-правового поля трансферу технологій при здійсненні фармацевтичного виробництва є передумовою створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності, ефективного обміну технологіями в міжнародному економічному просторі з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної фармацевтичної продукції. Ефективними інструментами удосконалення системи нормативно-правового регулювання трансферу технологій є гармонізація діючого законодавства та законодавства ЄС. При цьому важливим принципом державної політики регулювання трансферу технологій є раціональний вибір пріоритетів інноваційного розвитку на фармацевтичному ринку та формування ефективної системи державної підтримки інноваційного розвитку фармацевтичних виробників за обраними пріоритетами та побудова системи технологічного обміну, що відповідає нагальним потребам оновлення виробництва, розвитку та освоєння наявного інноваційного потенціалу в Україні.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ ЯК ОБ'ЄКТ РЕФОРМУВАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

І. М. РУДЯГА, здобувач кафедри господарського права

Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Останнім часом залізничний транспорт України перебуває у стані постійних перетворень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності. Таким чином перед галуззю постає питання здійснення системного реформування для подальшого процесу інтеграції у єдину європейську та світову транспортні системи.

Слід звернути увагу на те, що залізничний транспорт в Україні займає монопольне становище та відноситься до природних монополій. А науковці, особливо вітчизняні, в питаннях реформування природних монополій, як правило, лише опосередковано згадують можливість виділення у цих галузях конкурентоспроможного середовища.

Реформування залізничного транспорту за кордоном органічно вписуються в глобальну тенденцію лібералізації економіки. Для окремих регіонів, країн існує свій конкретний набір причин, які спонукали проводити відповідні реформи. Але основною причиною необхідності проведення кардинальних змін у країнах Західної Європи та залізницях країн Центральної і Східної Європи став різкий спад пасажирських, вантажних перевезень та